

Wandelgids voor het

Asserbos

Met uitgebreide plattegrond

21

6

- **Het rijke verleden van het Asserbos**
- **Wandeltochten voor alle seizoenen**
- **Speurroutes voor de jeugd**

96

Het rijke verleden van het Asserbos, pag. 4

**In de Heemtuin vindt u Drentse landschappen
in het klein, pag. 9**

Winter, voorjaar en zomer in het Asserbos, pag. 11

Het Asserbos in de winter, pag. 11

Het Asserbos in het voorjaar, pag. 14

Het Asserbos in de zomer, pag. 20

Speurroutes door het Asserbos, pag. 26

Winter-speurroute, pag. 26

Zomer-speurroute, pag. 28

Nog even dit..., pag. 31

Een gids om u het bos in te sturen...

Assen en het Asserbos horen bij elkaar. Het bos maakte van Assen de stad in het groen. Waar elders vind je de mogelijkheid na amper vijf minuten lopen de drukte van de stad te verruilen voor de stilte van de natuur?

En wat voor een natuur, want het Asserbos is in alle opzichten uniek. Een deel van het bos hoort zelfs tot de alleroudste bossen van Nederland, zegt de ene wetenschapper. Van heel Europa, zegt zijn collega.

Deze gids brengt u langs bospaden waar de meeste mensen niet komen. Van de rijke geschiedenis van het bos is op tal van plaatsen nog veel te zien. U zult bloemen en planten langs het pad zien staan, waar u anders beslist aan voorbij zou lopen.

We volgen de paaltjesroute met blauwe stippen door het bos in de winter, het voorjaar en de zomer.

Genummerde paaltjes helpen u de details vinden.

Speciaal voor de jeugd zijn in het bos enkele speurtochten uitgezet. Laat ze vanaf kinderboerderij De Hofstede de paaltjes met gele stippen volgen voor een ontdekkingstocht door het Asserbos!

Als u met deze gids aan de wandel gaat, zult u zien dat we veel te vertellen hebben. Mocht u onderweg op een gegeven moment denken 'Laat mij maar lekker lopen, een andere keer lees ik wel verder', kunt u dit boekje gewoon in de zak steken.

U ervan overtuigen dat het Asserbos fantastisch mooi en ongelooflijk rijk is, daar ging het ons om. Eerlijk gezegd hebben we deze gids vooral gemaakt om u het bos in te kunnen sturen...

Het rijke verleden van het Asserbos

Bijna heel Drenthe was in de middeleeuwen met bos bedekt. Eiken en hulst op de hogere plaatsen, dichte moerasbossen langs de beekjes. Toen in de dertiende eeuw het Asser klooster bij de Weiersloop werd gebouwd (aan de huidige Brink), was vrijwel alles in de omtrek een ondoordringbaar bos. In de loop van de middeleeuwen kwam heel Assen inclusief het bos in het bezit van het klooster. De verkoop van eikenhout uit het bos werd voor het Asser klooster, dat financieel voortdurend moeite had de eindjes aan elkaar te knopen, een belangrijke bron van inkomsten.

Aan het eind van de middeleeuwen liep er een weg door het bos naar Beilen. De huidige Beilerstraat volgt dit eeuwenoude tracé nog steeds vanaf de Zuidersingel. Een bospad, meer was het vroeger niet. De weg splitste het bos in tweeën: het Groote Holt ten westen van de weg, het Oosterholt ten oosten ervan. De naam Esstraat herinnert ons eraan dat het Oosterholt in de loop van de tijd werd gerooid en in landbouwgrond werd omgezet.

ASSEN

Nieuwe Aarleg, Statuinen.

De Nieuwe Vijver was nog goednieuw, toen de foto voor deze ansichtkaart werd gemaakt.

's Landschaps Plantagie

Tijdens de Reformatie in 1600 werd tegelijk met het klooster ook het kloosterbos eigendom van de Landschap Drenthe (lees: de provincie). Het bos kreeg de naam 's Landschaps Plantagie. Assen werd het Drentse bestuurscentrum en de nieuwe inwoners van het plaatsje gingen kennelijk naar hartelust in het bos hout kappen. Ook lieten ze er hun varkens de buik rond eten. In 1620 moest zelfs vanaf

Hoofdlaan met Rondeel in het Stat-bosch

Assen

De kruising van Hoofdlaan en Rode Diekiaan heet van oudsher het Rondeel.

de preekstoel worden afgekondigd dat wie zijn vee in het bos liet lopen, uit Assen verbannen zou worden!

Een veel ernstiger bedreiging voor het oude bos vormde de ontginning van het Grootte Holt ten westen van de Bosbeek. In de loop van de zeventiende eeuw werden hier drie boerderijen gesticht: de Crewerskamp ten noorden van de huidige Hoofdlaan, de Harkenhofstede in de buurt van de tegenwoordige Hertenkamp en ten zuiden daarvan de boerderij Veldcamp.

Van het oorspronkelijke Grootte Holt restte op den duur slechts zo'n 12 ha tussen de Beilerweg en de Bosbeek. Nog nooit was het Asserbos zo klein geweest. 'Ten niet onvermoeckelijck kleyn bosje' schreef een bezoeker van Assen in 1691.

Het Sterrebosch

Halverwege de achttiende eeuw sloeg de stemming om toen de Landschap Drenthe besloot de akkers en heidevelden ten westen van de Bosbeek opnieuw met bos in te planten. Dat had niet alleen te maken met liefde voor de natuur, maar ook met de koele constatering dat de houtproductie op den duur meer zou opbrengen dan de armzalige akkers. Een deel van het land werd in die tijd al helemaal niet meer bebouwd.

Landschapsklerk Wolter Hendrik Hofstede ontwierp naar de mode van die tijd een sterrebos met lange rechte paden die elkaar in een stervorm kruisten. Op de huidige plattegrond van het bos zijn twee sterren nog goed te herkennen: halverwege de Hoofdlaan bij de Goorlaan en aan de Rode

Heklaan bij de Zevenster. De Hoofdlaan was gericht op het torentje van de Abdijkerk, in het zuiden lag de Roldertorenlaan die in de richting van de kerktoren van Rolde werd aangelegd.

Hofstede schijnt er persoonlijk bij gestaan te hebben toen het werkvolk in 1760 op een van de akkers enorme hoeveelheden dennenzaad, eikels en beukennoten inzaaide om pootgoed te kweken. In de periode 1764-1784 werden duizenden dennen, eiken en beuken geplant. De eiken kwamen vooral op de hogere gronden langs de Goorlaan, de dennen op de lagere gronden, terwijl men de beuken voornamelijk langs de lanen zette.

Dat men in Assen zuinig was op de Nieuwe Plantagie moge blijken uit de volgende Publicatie van het Landschapsbestuur uit 1789:

'Zoo is het, dat wij na deliberatie hebben goedgevonden den capitein-geweldiger, landschaps- en carspelssoldaat van Assen te gelasten en authoriseeren om zig van tijd tot tijd na de landschaps-plantage te begeven, en wel voornamelijk op Zon- en feestdagen, en alle diegeene, welke zullen bevinden schade an het plantsoen door het uithalen van nesten als anders toe te brengen of zig met eenig dobbelspel en ontheiligen van 's Heeren naam bezig houden, te bekeuren in de boete van één goudgulden, half ten voordeele van de bekeurder en half ten voordeele van de diaconie.'

Het Asserbos in gemeentebesit

In 1809 bezocht koning Lodewijk Napoleon het toen nog piepkleine Assen. Waarom zal waarschijnlijk niemand ooit weten, maar de Koning van Holland bleek een zwak voor Assen te hebben. Hij maakte van het plaatsje een stad en schonk de Assenaren het Asserbos dat in 1798 op grond van de zogeheten Staatsregeling rijksbesit was geworden. De jonge stad aanvaardde het geschenk in dankbaarheid.

Jaarlijks vormde het bos een belangrijke post op de gemeentebegroting. Niet aan de uitgavenkant maar bij de inkomsten, want jaarlijks werd er in die tijd voor enkele duizenden guldens eiken- en naaldhout verkocht. Ook werd er in de negentiende eeuw voortdurend aan de randen van het bos 'geknabbeld'. In het bos werden achtereenvolgens een begraafplaats, een gymnasium, een sociëteit, een gasfabriek, een IIBS, een hertenkamp en nog een begraafplaats gebouwd en aangelegd.

Voeg daar de woningbouw langs de Beilerstraat, het Van der Feltzpark, de Hertenkamp en de Nassaulaan aan toe en u begrijpt de woorden van een ongeruste Assenaar in de Drentsche en Asser Courant uit 1871:

'Het Asserbosch heeft in de laatste jaren veel van zijn woudachtig karakter verloren. De bijl hakt daar naar harte-lust rond.'

Als u via het Kerkplein en de Beilerstraat naar het bos loopt, moet u eens letten op de oude eik meteen rechts vooraan aan de Beilerstraat. Hier begon in de vorige eeuw het Asserbos...

Een onwaardeerbare schat

We zouden de vorige eeuw onrecht aandoen, als we het bij treurverhalen zouden laten, want er gebeurde ook veel positiefs. Zo legde de gemeente in 1836 de Oude Vijver bij de Beilerstraat aan. In 1842 kreeg de stad een hertenkamp bij de Hoofdlaan. Op particulier initiatief overigens, want het lukte burgemeester Oosting niet het benodigde krediet bij de Asser gemeenteraad los te peuteren. De inrichting van de Hertenkamp in 1842 kostte dan ook de formidabele som van tachtig gulden!

Assen begon in de loop van de negentiende eeuw bij zijn bezoekers naam te maken als 'stad in het groen'. Dit schreef bijvoorbeeld J. Craandorp in zijn Wandelingen door Groningen en Drenthe over het Asserbosch:

't Is voor Assen's bewoners een onwaardeerbare schat. De deftige burgers hebben er hun buitensociëteit. Wie de natuur liefhebben, vinden er een rijkdom van genot.'

Een monument voor Wolter Hendrik Hofstede

De kroon op de negentiende-eeuwse verfraaiingen was de aanleg van de Nieuwe Vijver in 1895. Met medewerking van de Vereniging Armenzorg en de Diaconie van de Hervormde gemeente werd de vijverpartij met handkracht uitgegraven. Bij deze gloednieuwe attractie plaatste de VVV in 1906 een kiosk 'waarin gedurende het daarvoor gunstige seizoen verfrissende dranken zouden zijn te bekomen tegen billijke prijzen'.

De uitspanning bleek echter geen succes en het gebouwtje raakte in verval. In 1939 kon op deze plaats dankzij een nieuwe inzameling onder de bevolking een monument ter ere van Wolter Hendrik Hofstede worden onthuld.

Kiosk in 't Stadsbosch, Assen

Korte tijd stond er aan het begin van de eeuw bij de Nieuwe Vijver een kiosk waar de wandelaar een drankje kon nuttigen.

Een stukje natuur

In de Tweede Wereldoorlog ging zo'n beetje de helft van het Asserbos voor de bijl. De Duitsers lieten duizenden bomen kappen, vanwege het brandstofgebrek werd er zeer rigoureuus 'gesprokkeld' en er kwam dwarsdoor het bos een tankgracht te liggen. Met Marshallgelden werden de open stukken in het bos na de oorlog opnieuw ingeplant. Door de manier waarop dit gebeurde en door de keuze van de boomsoorten, bleek het bos echter bijzonder windgevoelig. De stormen aan het begin van de jaren zeventig velden zo'n veertig procent van het areaal. Met name het naoorlogse naaldhout viel letterlijk bij bosjes.

In 1976 werd voor het eerst een beheersplan voor het Asserbos opgesteld. De houtproductie verschoof naar het laatste plan en het natuurbeheer kwam voorop te staan. Dankzij natuurlijke verjonging en gericht aanplanten van inheemse boomsoorten zou het Asserbos zichzelf in de toekomst in stand moeten kunnen houden. Wie nu door het bos loopt, ziet waar de natuur in twintig jaar tijd toe in staat is gebleken.

In de Heemtuin vindt u Drentse landschappen in het klein

Ten zuiden van de Oude Vijver komt u via een bruggetje in de Heemtuin van het Asserbos. De paaltjesroute met de rode stippen voert naar de Heemtuin. De tuin werd in de jaren zestig aangelegd. Geprobeerd is de omstandigheden in de tuin zo te maken dat verschillende vegetatietypen zich er op natuurlijke wijze ontwikkelen. De afgelopen jaren zijn op nauwelijks een halve hectare enkele Drentse landschappen in het klein ontstaan.

De bosranden

Aan de zuidkant van de Heemtuin groeien veel elzen, aan de noordkant andere inheemse boomsoorten als de Hazelaar, de Meidoorn, de Lijsterbes, de Vuilboom en de Grauwe wilg. In het voorjaar vindt u met name langs de zuidrand allerlei voorjaarsbloeiers als Bosanemoon, Speenkruid en Witte klaverzuring. Dankzij het reservevoedsel in de wortels van deze plantjes kunnen ze snel tot bloei komen. Als het blad aan de bomen komt en het zonlicht de bodem niet meer bereikt, trekken de voorjaarsbloeiers zich in de bodem terug om pas het volgende voorjaar weer boven te komen.

Het veen

Het veengebiedje in de Heemtuin heeft de kenmerken van de voor Drenthe zo kenmerkende Struik- en Dopheide-gemeenschappen. Het is een voedselarme omgeving waar Zonnedauw, Veenbes, Veenmos en Lavendelheide met heel

Leven op de grens van land en water bij de Bosbeek.

weinig genoeg nemen. Zonnedauw vangt met zijn kleverige blaadjes insecten. Afplaggen zorgt ervoor dat voedingsstoffen worden afgevoerd en dat de veenvegetatie steeds meer kans krijgt.

Het ven

Het ven was van oorsprong een laagte met water, maar het is 'verland' en dichtgegroeid met water- en moerasplanten. De rand is begroeid met struiken en bomen als de Els en de Wilg die je in een moerasbos tegenkomt. Als niet wordt ingegrepen, zal ook het gedeelte met water- en moerasplanten langzaam in een moerasbosje veranderen. Enkele moerasplanten zijn de Gele lis, de Moerasvergeet-mij-niet en allerlei zeggesoorten.

Het grasland

Door eenmaal per jaar te maaien en het gemaaide gras af te voeren is in de Heemtuin een echt 'boerengrasland' ontstaan met veel Pinksterbloem, Koekoeksbloem, de Gestreepte witbol, de Grote ratelaar en de Veldzuring. Paardebloemen en brandnetels wijzen erop dat het land daar nog steeds voedselrijk is.

De plas

Anders dan het ven is de plas in de Heemtuin voedselrijk. Planten die dat op hun waarde weten te schatten, zijn bijvoorbeeld de Gele lis en de Grote egelskop. Waterplanten vermeerderen zich meestal door middel van wortelstokken en uitlopers. Planten als de Gele lis en de Waterweegbree vermeerderen zich ook door middel van zaden. Dankzij een luchtholte gaan de zaden op het water drijven tot ze ergens aanspoelen en kunnen ontkiemen.

De paden

Op plaatsen waar veel wordt gelopen, is de bovenste laag van de grond verdicht waardoor de meeste planten moeite hebben hier te wortelen. Ook zorgt de bodemverdichting voor een grote wisseling van de omstandigheden in droge en natte perioden. Alleen de zogeheten tredplanten zijn tegen deze extreme omstandigheden opgewassen. Het gaat hier om planten als Zilverschoon, Grote weegbree, Witte klaver en allerlei grassoorten.

Winter, voorjaar en zomer in het Asserbos

Door het Asserbos zijn enkele wandelroutes uitgezet. Ze worden aangegeven met gekleurde stippen op paaltjes. In dit boekje volgen we de 4,5 km lange blauwe route in drie seizoenen. Langs de routes vindt u op tal van plaatsen ook paaltjes met een witte kop met een nummer. Waar bij de paaltjes in een bepaald jaargeeijde iets opvallends te zien valt, vindt u dat hier in de tekst beschreven. Als u gaat wandelen, moet u er eigenlijk een uur of twee voor uittrekken om alles rustig te kunnen bekijken. We beginnen onze wandeling steeds bij kinderboerderij De Hofstede.

Het Asserbos in de winter

In de winter kan het bos er telkens heel verschillend uitzien. Koude periodes met vorst en sneeuw worden afgewisseld met zachter weer. Daardoor is het nogal onvoorspelbaar wat er te zien zal zijn tijdens uw wandeling. Het blad dat in de herfst van de bomen is gevallen, vormt een deken tegen de kou waar tal van beestjes dankbaar gebruik van maken.

3

Het is nu een goede tijd om eens te letten op de takopbouw van de bomen. Vergelijkt u het silhouet van de eik maar eens met die van de beuk en de berk.

Berk.

Eik.

Beuk.

5

In deze tijd van het jaar is het bij de vijver drukker dan anders. Veel eenden en andere watervogels komen er overwinteren. Hier is altijd wel een stukje open water en eten is hier ook in de winter wel te vinden. Een vogel die het hele jaar in het bos is, maar juist nu opvalt, is de Vlaamse gaai. Als deze fraai gekleurde vogel op zoek is naar de eikels die hij in het najaar heeft begraven, maakt hij krijsende geluiden om z'n collega's op afstand te houden.

8

De afstervende beukenstam bij dit paaltje biedt plaats aan tal van levensvormen. Paddestoelen, mossen, kleine diertjes en vogels leven van en in dit dode hout. Duidelijk zijn de spechtenholen in de stam te zien. Langzaam maar zeker zal deze stam verteren en weer worden opgenomen in de voedselkringloop. Tegenwoordig laten we zo'n stam staan, want in een levend, natuurlijk bos hoort ook dood hout...

11

Het water van de Bosbeek wordt uiteindelijk afgevoerd naar de Drentsche Aa. In de loop der jaren heeft het water van de beek steile oevers uitgesleten. Deze oevers bieden een goede groeiplaats voor varens en mossen. Als u goed kijkt, ziet u tal van gaten in de oevers. Hier hebben muizen en andere kleine dieren hun holletjes gegraven.

13

Achter dit paaltje ligt een stevige eikenstam die bijna 200 jaar oud is. De boom is in het najaar van 1993 omgezaagd, omdat hij ziek was. De stam heeft een dikke kern die veel harder is dan de rest waardoor het lang zal duren voor hij verteerd is. De leeftijd van de boom kunt u zelf bepalen door de jaarringen te tellen.

15

Op het pad waar u nu inslaat, blijft het water na een regenbui nog lang staan. Dat komt door de laag keileem die hier in de bodem zit. Deze keileem is in onze streken tijdens de ijstijden terechtgekomen en vormt een ondoordringbare laag waardoor het regenwater niet kan wegzakken. In zo'n natte omgeving kunnen beuken niet zo goed groeien, eiken kunnen er beter tegen.

Fierfkleuren in het Asserbos.

Ook in de winter is het Asserbos een wandeling waard.

16

De rechtopstaande wortelkluif achter het paaltje is afkomstig van een omgewaaide eik. De berk (lichte stam) die op de kluif groeit, stond ooit aan de voet van de eik. De berk is na het omvallen van de eik gewoon doorgegaan met naar het licht groeien. Dat verklaart de sterke kromming onderaan de stam. De warrige stengels om de berkenstam zijn van de Kamperfoelie.

17

Vlak bij het paaltje staat een zware eik over het water gebogen. De schuinaflopende bovenzijde van de stam is dicht begroeid met mossen, terwijl de andere kant nagenoeg vrij van mossen is. Bij een regenbui vangt de bovenzijde veel meer water en blijft langer nat. Daar doen de mossen het dus veel beter, want mossen houden van een vochtige standplaats.

20

Vijftien stappen voorbij het paaltje ziet u aan de overkant van de greppel twee opvallende klimplanten. De onontwaaibare kluwen stengels tegen de boomstam is van de Kamperfoelie. De groenblijvende klimplant is de Klimop. Hierdoor lijkt het net alsof de boom groen blijft, maar dat is dus niet zo. De kamperfoelie groeit omhoog door zich rond de tak te wikkelen, de klimop heeft kleine hechtworteltjes aan zijn stengels. Kamperfoelie bloeit in mei-juni, klimop bloeit van september tot december. Als u goed kijkt, kunt u helemaal bovenin de boom de uitgebloeide bloemen en de groene bessen van de klimop zien zitten.

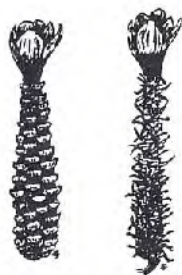
21

De bomen langs de greppel zijn elzen. Ook in de winter zijn ze duidelijk te herkennen aan hun elzenproppen. Eind februari ziet u aan het eind van de takken de bloeiwij-

ze (kleine donkerrode vrouwelijke rechtop staande katjes en hangende mannelijke katjes). Na de bloei vallen de mannelijke katjes af en groeien de vrouwelijke katjes uit tot de 1,5 cm grote elzenpropfen. De zwarte propfen die nu nog aan de boom zitten, zijn de uitgegroeide vrouwelijke bloempjes van vorig jaar.

24

Dieren laten sporen achter. In dit deel van het bos zijn vaak vraatsporen te vinden in de vorm van afgekloven dennenappels. Muizen en eekhoortjes knabbelen ze soms helemaal af op zoek naar de zaadjes die daarin verscholen zitten, maar ook spechten lusten ze. Vanaf deze paal heeft u grote kans dergelijke sporen te vinden.

Dennenappels aangevreten door een muis (links) en een eekhoorn (rechts).

26

Het perceel bos dat achter de paal ligt, is ingeplant met Grove den. Hoe oud deze bomen zijn, kunt u zelf heel eenvoudig bepalen, want elk jaar vormt de boom een nieuwe takkenkrans. Door deze kransen te tellen komt u de leeftijd te weten. Dat geldt ook voor de spar die iets rechts van de paal staat. Deze is hier overigens niet aangeplant, maar is spontaan opgekomen.

29

Langs het pad zijn veel boomstronken blijven staan. Deze zijn veelal begroeid met verschillende soorten mossen en korstmossen. De mossen zorgen ervoor dat het hout langzaam maar zeker wordt verteerd. Mossen houden van vocht. Daarom kunnen enkele soorten juist in de winter tot bloei komen. Die bloei verschilt nogal van de bloei bij planten. Mossen vormen geen zaden maar sporen. Deze komen uit de sporenkapsels. Als u de mossen van dichtbij bekijkt, zult u deze kapsels kunnen ontdekken. Vooral de bekertjes van de verschillende soorten bekertjesmossen vallen in deze tijd van het jaar op.

Het Asserbos in het voorjaar

Muurtse buien worden afgewisseld door een stralende voorjaarszon waarin het nieuwe leven luidkeels van zijn aanwezigheid blijk geeft. Vogels bezingen hun territorium, zoeken een partner of bouwen een nest. Bomen en struiken nemen weer water op en overall zwellen en harsten de knoppen open. De voorjaarsbloeiers benutten de tijd dat de bomen nog geen bladeren hebben en het daglicht tot de bodem kan doordringen.

5 In deze tijd van het jaar zijn de vogels drukker dan ooit. Vooral de mannetjes-cenden kunnen nogal agressief zijn, als ze met de vrouwtjes willen paren. Bij de pauwen valt het baltsgedrag op. Ze tonen hun verenpracht en ze schreeuwen luid om de vrouwtjes te imponeren en de concurrenten af te schrikken.

6 Bij veel bomen zie je in het voorjaar nauwelijks iets van de bloei, maar dat geldt zeker niet voor de Paardekastanje. De tot dertig centimeter grote bloemkegels verschijnen in mei aan het eind van de tak. Na de bloei en de bestuiving door bijen en hommels ontstaan de bolsters met de kastanjes.

9 U ziet hier op verschillende plaatsen nestkastjes hangen. In totaal hangen er ruim 400 in het Asserbos. Elk jaar worden ze gecontroleerd door leerlingen van de Asser basisscholen. Ongeveer de helft van de kastjes wordt bevolkt door de koolmees, eenderde door de pimpelmees. In een bos met oude en dode bomen zijn ook tal van natuurlijke nesten aanwezig. Een voorbeeld hiervan ziet u in de beuk tegenover het paaltje aan de overkant van het pad. Daar zit een oud spechtenhol waarin de laatste jaren steeds kauwtjes broeden.

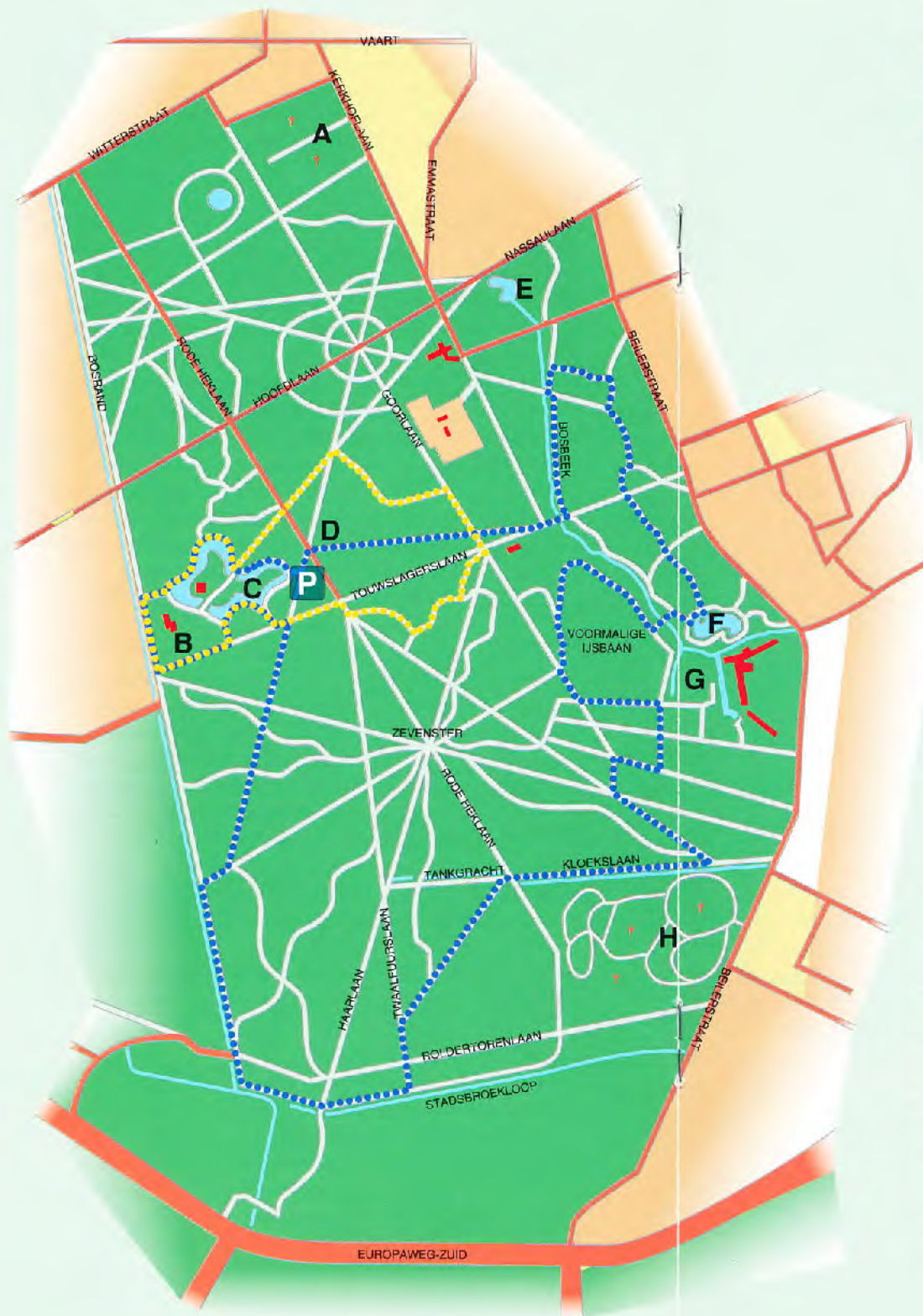
10 Meteen rechts van het paaltje ziet u een Trosvlier (ook wel Bergvlier genoemd) die in veel tuinen is aangeplant als sierstruik en bodemverbeteraar. De door vogels verspreide zaden bleken ook in het bos spontaan tot struiken uit te groeien. De Trosvlier is een heel andere struik dan de Gewone vlier die u erachter ziet staan. De Gewone vlier bloeit veel later (juni/juli) en de bloeiwijze is een scherm en niet een pluim zoals bij de Trosvlier.

11 U staat hier bij de Bosbeek. Op deze plaats is heel mooi te zien dat hij de grens vormt tussen het oude kloosterbos en de Nieuwe Plantagie van Hofstede. Het Eiken-Hulstbos met z'n rijke ondergroei doet veel natuurlijker aan dan het later aangeplante bos aan de overkant van de beek.

15 Het paaltje staat in dit jaargetijde middenin de pollen Speenkruid dat vroeg in het voorjaar bloeit met stervormige gele bloempjes. Vroeger werden de eerste blaadjes van de plant wel als sla gegeten. In de zomer is bovengronds helemaal niets meer van het Speenkruid terug te vinden.

Speenkruid.

- Verharde weg
- Parkeerplaats bij Nieuwe Vijver met informatiebord en start wandelroutes
- Blauwe wandelroute
- Gele speurroute
- A Noorderbegraafplaats
- B Kinderboerderij de Hofstede
- C Nieuwe Vijver
- D Hofstede-monument
- E Hertenkamp
- F Oude Vijver
- G Heemtuin
- H Zuiderbegraafplaats

Zonlicht brengt de hoshoedem in het voorjaar tot

Een van de mooiste voorjaarsbloeiërs: de Bosan

 Verharde weg

 Parkeerplaats bij Nieuwe Vijver met informatiebord en start wandelroutes

 Blauwe wandelroute

 Gele speurroute

- A** Noorderbegraafplaats
- B** Kinderboerderij de Hofstede
- C** Nieuwe Vijver
- D** Hofstede-monument
- E** Hertenkamp
- F** Oude Vijver
- G** Heemtuin
- H** Zuiderbegraafplaats

Zonlicht brengt de bosbodem in het voorjaar tot leven.

Een van de mooiste voorjaarsbloeiers: de Bosanemoon.

17

Al vanaf eind februari kunt u hier 's avonds in de Oude Vijver het zachte gekwaak van de bruine kikker horen. In maart ziet u het kikkerdril tussen de waterplanten drijven. De wintermaanden hebben de kikkers verscholen in de grond doorgebracht om zich te beschermen tegen de kou.

18

Enkele jaren geleden zijn hier in de Oude Ijsbaan poelen gegraven om kikkers en salamanders meer mogelijkheden te geven hun eieren af te zetten. Regelmatig kunt u op dit weiland blauwe reigers zien rondscharrelen op jacht naar kikkers die ze naar hun jongen zullen brengen. Het Asserbos herbergt een reigerkolonie met zo'n tien nesten. (U vindt de nesten hoog in de bomen in het bos iets ten zuiden van de kinderboerderij.)

20

De bomen langs de greppel zijn Zwarte elzen; goed te herkennen aan de elzenproppen. De Latijnse naam van de boom is 'Alnus glutinosa'. Het laatste woord betekent 'kleverig'. Voelt u maar eens aan het blad!

21

In de berm hier kunt u een klein plantje vinden met langwerpige blaadjes en opvallende witte bloempjes. Dat is de Grote muur. Doordat hij in grote aantallen bij elkaar groeit, vallen de witte bloemen extra op. Het sap uit deze plant gebruikten onze voorouders tegen oogaandoeningen. Daar heeft hij dan ook zijn oude naam Ogentroostgras aan overgehouden.

Grote muur.

25

Op dit punt kunt u heel mooi zien hoe de verschillende bomen het bos 'inrichten'. De 'kerstbomen' (sparren) achter het paaltje sluiten de bodem volledig af waardoor er niets onder groeit. Een heel verschil met het bos aan de andere kant van het pad waar tussen de eiken allerlei planten en struiken groeien.

26

U ziet hier in grote hoeveelheden de bloempjes van de Witte klaverzuring. Het blad van deze lente-bloeier lijkt op dat van de klaver. De zurige smaak van het blad wordt veroorzaakt door het oxaal-

Witte klaverzuring.

zuur dat ook in rabarber zit. Klaverzuring hoort thuis in vochtige humusrijke loofbossen en kan zich in de schaduw goed handhaven. Net als de andere voorjaarsbloeiers maakt Klaverzuring gebruik van het zonlicht dat in dit jaargetijde de bosbodem nog kan bereiken. Als de bomen eenmaal volop in blad staan, leidt Klaverzuring een onopvallend bestaan.

29

Let op deze plek eens op de vele soorten naaldbomen. U kent het verschil tussen de den en de spar? De den heeft steeds twee lange naalden bij elkaar (den-duo), de spar heeft alleenstaande naaldjes (spar-solo). Behalve de Fijnspar en de Grove den staan hier onder andere ook de Reuzezilverspar en de Lariks. (Over deze laatste boom bij het volgende paaltje meer.)

30

De Lariks is een van de weinige naaldbomen die in de winter al zijn naalden verliest. Nu in het voorjaar ziet u de nieuwe naalden als fijne borsteltjes op de takken verschijnen. Als u een beetje geluk heeft, kunt u ook de bloemen van deze boom zien. In april begint de bloei met prachtig rode kegeltjes. Deze veranderen in de loop van het seizoen in 'lariksappels'.

32

De opvallende witte bloempjes zijn van de Bosanemoon; een van onze mooiste voorjaarsbloeiers. Als het regenachtig is, blijven de bloempjes gesloten. Dankzij deze 'slaapstand' houdt de plant het stuifmeel droog.

Bosanemoon.

33

Toen enkele jaren geleden hier het bos opgeruimd werd, kwam hier de zeldzame Zevenster massaal op. De witte bloempjes hebben zeven bloemblaadjes in stervorm. Het plantje bloeit in de periode mei-juli.

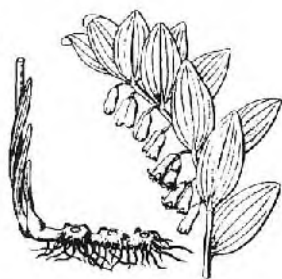
Zevenster.

35

Enkele meters achter de paal staat de Gewone salomonszegel met zijn stengels die wel een meter hoog kunnen worden. De witte bloempjes hangen in de bladoksels in twee- tot vijfbloemige trosjes. Deze rij bloempjes lijkt op een zeug

36

met biggen en de Drentse naam van deze plant is dan ook 'Mot met biggen'. In de grond heeft de Salomonszegel een knoestige wortelstok. Op de plaatsen waar vorig jaar de bovengrondse stengels aan de wortelstok groeiden, zijn littekens overgebleven. Deze littekens lijken op het zegel van koning Salomo, volgens de overlevering althans.

Gewone salomonszegel

In de berm staat een plantje met kleine ovale blaadjes. Dit is de Brunel: een vrij algemeen voorkomend plantje dat u vaker langs paden zult aantreffen. Brunel kan goed groeien op de samengeperste en verdichte grond vlak langs het pad. De plant bloeit van de voorzomer tot in de herfst. De blauwe bloemkorfjes hebben de vorm van de ouderwetse bijenkorven. Vandaar dat deze plant nogal eens Bijenkorfje wordt genoemd.

Brunel.

Het Asserbos in de zomer

In de zomer heeft het bos een eigen klimaat. Het bladerdek van de bomen heeft zich gesloten waardoor weinig zonlicht tot de bodem kan doordringen. Op snikhete dagen is het er vaak nog heerlijk koel. De vogels zijn niet meer zo uitbundig. Het lokken van een partner en het verdedigen van een territorium heeft plaatsgemaakt voor de zorg voor de jongen. Voedsel vinden ze in deze tijd in het bos in overvloed.

3

Deze bosrand is ooit gebruikt als mestplaats van de kinderboerderij waardoor deze grond nogal stikstofrijk is. Daar houden vlierstruiken wel van, zoals u ziet. De struik bloeit uitbundig met schermen van witte bloempjes. De vlier schijnt volgens onze verre voorouders de woonplaats te zijn van de Vlierfee (vrouw Ellhorn of vrouw Holle). Als u bestolen bent, kan zij u helpen. Kniel bij zonsondergang bij de vlier op het linkerbeen in de richting van de zon en vraag de fee in de struik of zij de dief het gestolene wil laten terugbrengen...

Op de grens van voorjaar en zomer bloeit de zeldzame Zevenster.

Bosbessen voelen zich uitstekend thuis in het Asserbos.

5

Aan de overkant van het pad staat een Amerikaanse eik. Deze soort hoort van nature niet in deze streken thuis. Omdat hij echter veel sneller groeit dan onze eigen Zomereik, is hij in het verleden vaak aangeplant. We weten nu dat deze 'exoot' veel minder insecten (en vogels) aantrekt dan de Zomereik en dus veel minder een rol speelt in de boshuishouding. Tegenwoordig wordt de Amerikaanse eik dan ook haast niet meer aangeplant.

6

Iets links achter het paaltje ziet u een wat knoestige boom waarvan de schors in onregelmatige stukken afbladdert. Dat is de Plataan. De jonge, grijsgroen gekleurde bast steekt sterk af tegen de oude stukken schors. De boom is dus niet ziek, zoals wel eens wordt gedacht! Platanen hebben juist een grote weerstand tegen luchtverontreiniging, ze kunnen

zich tussen het asfalt en beton goed handhaven en worden daarom veel in steden aangeplant. Als u goed kijkt, ziet u op de stam ook veel mossen en korstmossen zitten.

7

Achter de bank staan planten waarvan de bladnerven en de tanden van de bladrand rood-bruin gekleurd zijn: de Reuzebalsemien. Deze verwilderde tuinplant komt uit Noord-India en is éénjarig. Dankzij de grote kiemkracht van de zaden komt hij ieder jaar weer massaal terug en groeit binnen de kortste keren uit tot manshoge planten. Bij warm weer zie je ze haast groeien. Deze 'springbalsemien' dankt zijn naam aan de zaaddozen die bij warm droog weer spontaan openspringen en de zaden wegschieten. Soms is een kleine aanraking voldoende om de zaaddozen te laten 'exploderen'.

9

U staat in een van de mooiste beukenlanen van het Asserbos. U ziet dat het dichte bladerdek van beuken maar weinig zonlicht doorlaat. De eiken die achter de beuken staan, laten veel meer licht door waardoor hieronder veel meer kan groeien. Dat is hier onder andere te zien aan de braamstruiken.

10

Aan dit pad staan grote aantallen van het Groot heksenkruid; een plantje dat zich met ondergrondse uitlopers vermeerdert. Het is een van vele kruiden waaraan in de middeleeuwen toverkracht werd toegeschreven. De plant bloeit in juni-juli met kleine witte bloempjes. Aan de vruchtjes zitten een soort weerhaakjes waardoor het Heksenkruid zich bijvoorbeeld via de pels van een dier kan verspreiden.

Groot heksenkruid.

12

U bevindt zich in een van de oudste delen van het Asserbos. Kenmerkend zijn de grote hulstbomen. De glanzende puntige bladeren van de hulst beschermen de boom tegen vraat door bijvoorbeeld reeën. Vogels maken graag hun nest in de hulst, omdat de afgevalen puntige bladeren op de grond rovers weerhoudt om de hulst in te klimmen. De hulstboom is vanouds een heilige boom. De Germanen gebruikten hulsttakken bij hun joelfeest op de kortste dag van het jaar. Later moest de hulsttak zijn plaats bij de feestelijkheden afstaan aan de kerstboom.

13 Bij deze paal staat een plant die eigenlijk niet in het bos thuishoort: de Bonte gele dovenetel. Hij dankt zijn naam aan het feit dat het blad op dat van de brandnetel lijkt; de brandharen ontbreken bij de dovenetel overigens. Het is een verwilderde tuinplant die met tuinafval in het bos is terechtgekomen en hier al tientallen jaren uitstekend gedijt. De vruchtjes van de Dovenetel worden veel door mieren versleept die zo voor de verspreiding van het zaad zorgen. Op zich lijkt zo'n verwilderde tuinplant heel mooi in het bos. Bedenk echter wel dat hij de plaats inneemt van andere soorten die hier van nature zouden groeien.

14 U staat midden in de Kleedklopperij waar aan het begin van deze eeuw in het 'stofzuigerloze' tijdperk de kleden van de gegoeide Assenaren werden uitgeklopt. De laatste drie generaties bosbeheerders hebben op de open plek weer eiken aangeplant, zoals u aan de verschillende diktes van de bomen hier kunt zien. De Lijsterbes is hier spontaan tot ontkieming gekomen. Vogels eten de bessen. De zaadjes verteren niet, maar worden ongeschonden weer uitgepoeft. Net als de berk is de lijsterbes een echte pionier die massaal op open plekken in het bos opduikt. Als de eiken en beuken eenmaal uitgegroeid zijn, dan verdwijnen lijsterbessen meestal weer.

17 De grote bijna ronde bladeren die op het water van de Oude Vijver drijven, zijn van de Witte waterlelie. Als u geluk heeft, kunt u de grote, prachtig witte bloemen bewonderen. Na de bloei rolt de bloemstengel zich op waardoor de rijpende vrucht onder water verdwijnt. Als de zaden volgroeid zijn, verrot de wand van de zaaddoos en komen de zaden naar boven drijven. Zo kunnen ze zich drijvend op het wateroppervlak verspreiden.

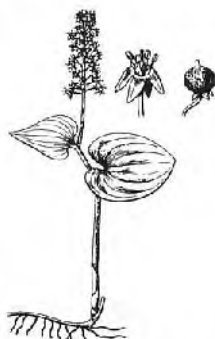
19 Langs deze stikstofrijke bosrand staan veel brandnetels. Blad en stengel van deze plant zijn bedekt met brandharen. Bij aanraking breekt het uiteinde van zo'n haar af waardoor een soort vlijmscherpe injectienaald ontstaat. Door deze naald dringt de jeuk veroorzakende vloeistof Histamine het lichaam binnen. Lang niet iedereen heeft overigens een hekel aan de brandnetels. Brandnetelbossen zijn een geliefde broedplaats voor de nachtegaal en de bosrietzanger en een voedselplaats voor de rupsen van vlindersoorten als de Atalanta, de Dagpauwoog, de Kleine vos en het Landkaartje.

20 Hier is door de storm van 1972 het bos flink uitgedund. Een plek waar een pionierplant als het Wilgenroosje zich

23

Langs dit pad ziet u een klein plantje met twee hartvormige blaadjes: het Dalkruid. Dit plantje breidt zich uit met behulp van ondergrondse wortelstokken. Het is een echte bosplant die in Nederland vrij zeldzaam is. In Drenthe komt hij echter in grote getale voor en bloeit in het voorjaar met een aartje van kleine witte bloempjes. Gedurende de zomer ontstaan er kleine groene besjes die langzaam maar zeker rood worden.

Dalkruid.

24

In het Asserbos kunt u een grote verscheidenheid aan varens aantreffen. Langs dit pad groeit vooral de gigantische Adelaarsvaren. De fijn geveerde bladeren kunnen een lengte van twee meter bereiken. Hoewel deze varen ook onder bomen te vinden is, groeit hij het beste op grote open plekken. Zo kan hij kapvlaktes volledig overwoekeren. Het in de winter afstervende blad bevat een stof die voor veel planten giftig is. Hierdoor kunnen jonge bomen niet ontkiemen en wordt het ontstaan van nieuw bos tegengegaan.

26

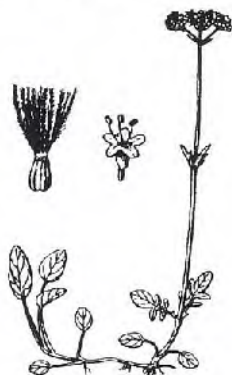
Hier - onder andere op de boomstronk - groeit de Blauwe bosbes. Het is typisch een plant voor arme, zure gronden. De struik bloeit in mei/juni. Bosdieren zijn gek op de blauwe 'berijpte' vruchten. De meeste mensen vinden ze een beetje flauw van smaak. Volgens de volksgeneeskunst is het sap van de Blauwe bosbes een probaat middel tegen diarree.

30

Aan de overkant van het pad ziet u de Brede stekelvaren. Deze varen houdt van enigszins zure grond en komt, evenals de Smalle stekelvaren, in het Asserbos algemeen voor. Karakteristiek bij de varens is de wijze waarop de bladeren in het voorjaar als een horlogeveer zijn opgerold en als vraagteken tevoorschijn komen. Varens vormen geen zaden maar sporen. U vindt ze in de kleine groene of bruine sporendoosjes op de achterzijde van het blad.

32

De beek langs de bosrand heet de Stadsbroekloop. Uiteindelijk komt het water in de Drentsche Aa terecht. Broek betekent laag, drassig land. De weilanden die achter het riviertje liggen, waren vroeger moerassige bosgebieden. Indertijd vormden ze een ontoegankelijk gebied, waardoor het Asserbos vanaf deze kant nauwelijks bereikbaar was. De oever van de beek heeft een gevarieerde begroeiing. Als u de oevers goed bekijkt, kunt u een groot aantal soorten planten tegenkomen. Een van de planten is de Echte valeriaan. Deze plant geeft de voorkeur aan een wat vochtige standplaats. Zowel de wortel als de plant zelf bevatten tal van geneeskrachtige stoffen die onder andere een kalmerende werking hebben.

Valeriaan.

33

Links van de paal staan twee bomen met langwerpige bladeren waarvan de bladrand getand is. Dit zijn Tamme kastanjes. De vruchten zijn een stuk kleiner dan die van de Paardekastanje, maar zijn in tegenstelling tot die van zijn naamgenoot gepoft uitstekend te eten.

34

Omdat grazende dieren niet onder de braamstruiken kunnen komen, zijn dit vaak plaatsen waar bomen ongestoord kunnen ontkiemen en tot wasdom komen. Zo ontstaat er nicuw bos, terwijl de braamstruiken door gebrek aan licht uiteindelijk weer verdwijnen. In het Asserbos komen braamstruiken onder andere door de verzuring van het milieu steeds vaker voor.

35

Als u straks de bocht omgaat, moet u eens letten op de vele planten die daar in de berm groeien. Behalve de Koekoeksbloem met z'n roze bloemen staat er het Geel nagelkruid. Deze plant met gele bloempjes groeit veel langs bosranden en in houtwallen. De dikke ondergrondse wortelstok ruikt naar kruidnagel. Zowel de wortel als de plant zelf bevatten tal van geneeskrachtige stoffen.

Geel nagelkruid.

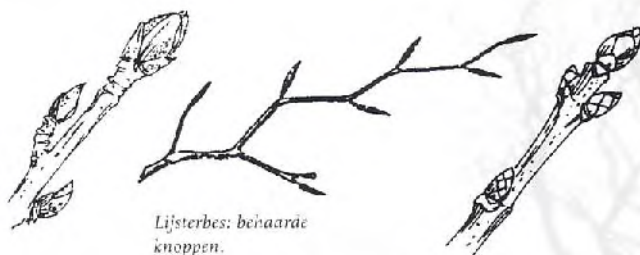
Speurroutes door het Asserbos

Deze route is bestemd voor gezinnen met kinderen en is in totaal 1,5 km lang. Volg de gele stippen op de paaltjes en na een uurtje ben je terug bij het begin bij kinderhoerderij De Hofstede. Onderweg kom je allerlei paaltjes tegen met een nummer. Daar moet je de verschillende opdrachten uitvoeren die je hieronder ziet. Je kunt de route twee keer lopen, want we hebben opdrachten voor de winter en voor de zomer.

Winter-speurroute

1

Bij deze paal zie je verschillende bomen en struiken. Je kunt ze in deze tijd herkennen aan de vorm van de knop. Zoek de bomen op aan de hand van de plaatjes.

Esdoorn: grote groene knoppen.

Lijsterbes: behaarde knoppen.

Besek: lange, bruine knoppen.

2

In het bos leven veel verschillende soorten vogels. Je kunt ze nu mooi bekijken, omdat het zo kaal is in het bos. Probeer tijdens de route te tellen hoeveel verschillende soorten je tegenkomt.

3

In het stuk bos achter de paal staan veel sparren. In de kegels van die bomen zitten zaadjes. Spechten, muizen en eekhoorns eten die zaadjes. Aan veel kegels is te zien dat er een dier aan gegeten heeft. Zoek eens zo'n aangevreten kegel op.

Een sparrenkegel voor en na een dier ervan gegeten heeft.

4 De bomen met de glimmende puntige blaadjes zijn hulstbomen. Rechts van de paal staan er twee: de ene boom is mannelijk, de andere vrouwelijk. Welke boom is de mannelijke en welke de vrouwelijke? (Let eens op de besjes. Welke boom heeft besjes, denk je? Er is ook verschil in de bloemknoppen. Je vindt ze op de plek waar het blad aan de tak zit. De mannelijke bloempjes zijn groter.)

5 De takken met de grote groene knoppen achter de paal zijn van de Esdoorn. Als de knop uitkomt in het voorjaar, vallen de kleine blaadjes die eromheen zitten af. Er blijft een ring van kleine littekens op de tak achter. De afstand tussen twee littekens is het gedeelte van de tak dat er in één jaar bijgegroeid is. Kun je deze littekens op de takken ontdekken? Welk stuk is er in een jaar bijgekomen?

6 Onderweg heb je al eerder knoppen bekeken. De knoppen van de Kastanje zien er weer heel anders uit: heel groot en een beetje plakkerig. Dat plakkerige zorgt ervoor dat de knoppen gaan glimmen. Kun je kastanjeknoppen vinden op de speelweide achter de paal?

Kastanjeknop.

7 Hier staan veel naaldbomen. Aan de ene kant van het pad staan Fijnsparren (kerstbomen), aan de andere kant Hemlock-sparren. Het verschil kun je voelen aan de naalden. Die van de Hemlock zijn zacht, die van de kerstboom prikken.

8 Als je omhoog kijkt, zie je een nestkastje. 's Winters slapen daar vogeltjes in. In het voorjaar broedt er meestal een koolmeesje. In de oude beuk een stukje verder achter de paal zie je een oud spechtenhol. Daar broeden vaak kauwtjes (kleine zwarte kraaien).

9 In dit gedeelte van het bos staan eiken (ruwe bast) en beuken (gladde bast). Kies iemand uit die hem is. Draai hem een keer rond (met de ogen dicht). Breng hem naar een van de bomen. Laat hem de boombast goed voelen met zijn handen. Loop met hem weg van de boom en laat hem een paar keer ronddraaien. Laat hem dan de boom die hij gevoeld heeft, opzoeken.

12 Voorbij het bankje staat een esdoorn een beetje in het pad. Je hebt eerder al naar de takken van zo'n boom gekeken. Als je goed kijkt, zie je vruchtjes aan de takken hangen. Op

de grond liggen ze ook wel. Gooi zo'n vruchtje 'ns zo hoog mogelijk de lucht in. Wat gebeurt er als hij weer naar beneden komt?

(In het dikste deel zit een zaadje verpakt. Door het vleugeltje aan het zaadje kan de wind hem een eind laten wegvliegen. Eigenlijk zit in het zaadje al een klein plantje. Peuter er maar eens open, dan kun je de eerste groene blaadjes al vinden.)

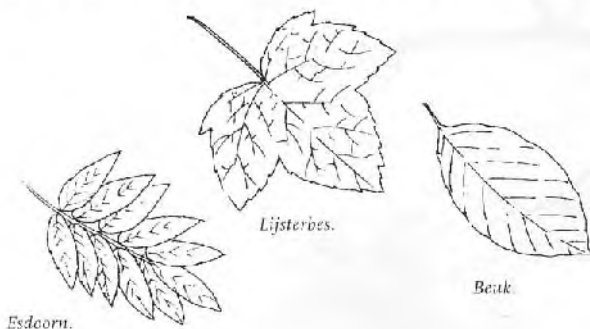

Op speurtocht door het Asserbos.

Zomerspeurroute

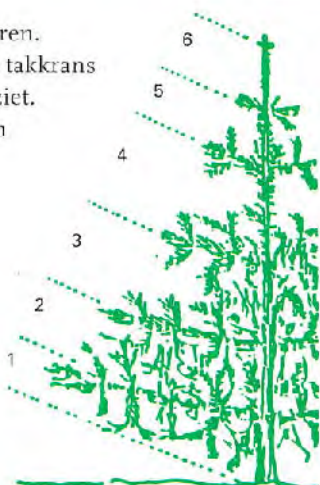
1

Bij de paal zie je verschillende bomen en struiken. Je kunt ze herkennen aan de vorm van het blad. Zoek met behulp van de plaatjes van de bladeren uit welke bomen het zijn.

2

Bij deze paal staan veel sparren.
Elk jaar komt er een nieuwe takkrans
bij, zoals je op de tekening ziet.
Zoek een mooie boom uit en
tel de takkransen.
Hoe oud is jouw boom?

*Takkransen
van een spar.*

3

Prikken doen ze wel, de braamstruiken die hier staan.
Sommige dieren zijn heel handig om de stekels te ontwijken.
Zijn er bloemen te zien? Zijn er al bramen? De bramen
kunnen nog klein en groen zijn. Eigenlijk zijn ze al te
herkennen in de bloem. Kijk maar eens goed!

5

Zie je al die soorten eenden? Veel eenden hebben mooie
kleuren. Noem eens een paar kleuren die je ziet bij de eenden.
Meestal zijn de mannetjes-eenden mooier gekleurd
dan de vrouwtjes. Bij de witte eenden hebben de mannetjes
en de vrouwtjes natuurlijk dezelfde kleur. Alleen de mannetjes
hebben een krul op de staart. Zie je de witte mannetjes
en vrouwtjes?

Een aantal bewoners van kinderboerderij De Hofstede.

6 Kun je boompje-wisselen? Het gaat zo. Kies met z'n allen iemand uit die hem is. De anderen zoeken allemaal een boom uit. (Niet te ver van elkaar!) Probeer nu met elkaar van boom te wisselen. Als degene die hem is, een lege boom als eerste pakt, is de ander aan de beurt.

8 In dit bos staan hele dikke eiken. Sommige zijn wel 200 jaar oud. Bedenk een manier om te meten welke boom het dikst is. Welke boom is dat volgens jou? Welke is het op één na dikst?

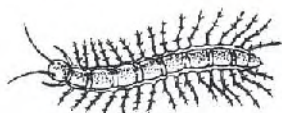
9 In dit gedeelte van het bos ligt veel dood hout. Dood hout is goed voor het bos, want daarin leven veel diertjes. Zoek een stuk dood hout op. Krab een stukje bast weg. Zie je kleine diertjes onder de bast? Zijn er beestjes bij die hieronder staan?

Oorworm.

Pissebed.

Duizendpoot.

Miljoenpoot.

10 Kies met z'n allen iemand uit die hem is. Die doet zijn ogen dicht. De anderen kiezen met elkaar een boom of struik uit. Pluk er een blad van af. Wie hem is, mag nu z'n ogen weer open doen. Laat hem het blad bij de goede boom of struik zoeken.

12 Dieren zijn vaak afhankelijk van het toeval. Een omgewaaide boom kan voor hen een bruggetje zijn om aan de overkant van een sloot te komen. Kun jij over deze boomstam lopen of kruipen zonder de grond te raken?

Nog even dit...

Medewerkers van de Dienst Werk van de gemeente Assen zijn dagelijks in het Asserbos bezig om deze 100 hectare unieke natuur te beheren. Stond vroeger de houtproductie voorop, tegenwoordig gaat het om de ontwikkeling van de natuurwaarden in het Asserbos.

Geprobeerd wordt de lanenstructuur van het bos, zoals die indertijd door Hofstede bedacht is, in stand te houden en waar nodig te herstellen. Zo is nog niet zo lang geleden het tracé van twee oude lanen die in een zogeheten ganzenvoet bij de Hertenkamp op de Nassaulaan uitkomen, weer hersteld. Verder worden in het bos waar beuken langs de lanen verdwenen zijn, nieuwe aangeplant.

Tegenwoordig worden in het Asserbos alleen maar soorten aangeplant die van nature in Nederland voorkomen. Tot voor kort werd er in het Asserbos vijf keer zoveel naaldhout als loofhout aangeplant, nu proberen de bosbeheerders de verhouding ongeveer gelijk te krijgen.

Bomen die spontaan ergens opkomen, worden niet langer onmiddellijk weggehaald. Dood hout blijft, als het niet in de weg ligt, gewoon liggen. Door op deze manier de natuur zoveel mogelijk zijn werk te laten doen, ontstaat een bos waar bomen, struiken, planten en mossen van verschillende leeftijden naast elkaar leven, die optimaal van elkaar kunnen profiteren. Kortom: een échte levensgemeenschap van planten en dieren die elkaar nodig hebben om te overleven. En een Asserbos dat van zichzelf sterk genoeg is om de komende eeuwen aan te kunnen...

Deze Wandelgids voor het Asserbos verscheen in juni 1996. Het boekje kon worden gerealiseerd dankzij een bijdrage van de Kiwanis Assen die de opbrengst van hun Geraniummarkt in mei 1995 hebben willen besteden aan een informatieproject over het Asserbos. In het najaar van 1995 werd in het kader van dit project een informatiebord bij de parkeerplaats bij de Nieuwe Vijver geplaatst.

7

De teksten voor deze gids werden geschreven door Bertus Boivin die zich hierbij baseerde op bestaand informatiemateriaal. Zo kon het historische gedeelte worden geschreven aan de hand van het artikel *Het Asserbos* van Jan Battjes, gepubliceerd in het *Asser Historisch Tijdschrift* 1993/4. De routebeschrijvingen werden samengesteld door de IVN-werkgroep Natuurpaden Asserbos in samenwerking met de medewerkers van de Natuurcentrale De Hofstede van de gemeente Assen.

12

De foto's werden speciaal voor de gids gemaakt door Harry Cock, de oude foto's komen uit het archief van Bertus Boivin. De tekeningen van de planten zijn met toestemming van uitgeverij Wolters-Noordhoff overgenomen uit Heukels/Van der Meijden *Flora van Nederland*. Het overige materiaal is afkomstig uit het archief van de kinderboerderij De Hofstede.

- Productiecoördinatie
Joke Klosters (VVV Assen)
- Contactpersoon Kiwanis Assen
Peter Brandtner
- Voorbereiding teksten routebeschrijvingen
Jan Dekker en Johan Wessel (gemeente Assen)
IVN-werkgroep Natuurpaden Asserbos
- Adviezen
Joop Leene
Jan Battjes
- Fotografie
Harry Cock
- Idee, teksten en eindredactie
Bertus Boivin
- Cartografie, prepress en productie
Grafiplan Geeuwenbrug

Informatie en bestellingen:
VVV Assen
Brink 42
9401 HV Assen
(0592) 31 43 24